

saakaldte Selveiendoms Fremme og Bøndergaardenes Overgang til Fæsternes Eiendom eller til Andres Eiendom, der tillige eve eller blive Brugere af disse Gaarde, der gjeennem en lang Aarrække har været anset for ønskelig, i senere Tider er bleven blandet sammen med den historisk uholdbare Være om den saakaldte Bøndestands udelukkende Ret til Bøndejorden, saa forstaar man, hvorledes det hertilands endnu af Moglekan blive anset for et Fremskridt i Frihedens Retning, at man ved Hjælp af Lovgivningen søger at fremme Overgang til Selveiendom af enhver Stump af, hvad man kalder Bøndejord. To Hensyn kræve dog Rejsfærdighed og Billighed, usfravigelig af Lovgivningsmagten, naar den vil paavirke Eierne til Salg: Først, at den ikke tager Noget fra Eieren af hans Eiendoms Værdi, naar han sælger, og dernæst, at den ikke forringer den Eiendoms Værdi for ham, som han beholder tilbage. Dette Standpunkt bør fastholdes i enhver Lov, der gaar ud paa at fremstykke Selveiendom, og man bør ikke gjøre det umuligt for Eieren at arrondere den Eiendom, han beholder tilbage, naar han er villig til at afhænde sit Fæstegods. At indskrænke den begrænsede Ret til at frakille Jordlodder fra den Eiendom, som Eieren vil sælge, som den nuværende Lovgivning hjemler, er en Ubillighed, som ikke engang den saakaldte Bøndestands saunde Interesse kræver, end sige da Almenvellet. Det er overhovedet klart nok, at jo større Mistænksomhed man viser mod Eieren, jo flere Midler man optænkter til ved Tryk at fremtvinge de saakaldte frivillige Afhændelser, jo mere ubilligt man behandler Eieren, desto mere Opfordring faar han til at forlange den fulde Værdi for de fæstepligtige Gaarde, han afhænder til Fæsterne eller Andre. Men en saadan fra Lovgivningens Side fremkaldt naturlig Stemming hos Eieren vil hverken fremstykke Salget af Bøndergods, ei heller skaffe Kjøberne billige Billaar. Enhver Lovgivning, der har et andet Formaal end Almenvellets Krav, synker desuden ned til en uberettiget Løndeslovgivning, der krænkter Ret og Billighed. I det Hele taget maa de Forordninger, som un-

der Enevoldskongerne tilsigtede at fremme Selveiendom, ogsaa siges at have holdt sig indenfor de af mig betegnede Grændser. Jeg skal ikke her nærmere gjennege disse Forordningers Indhold, men jeg skal henvise til et Par enkelte Lovbestemmelser som Bevis for, at om man end enkelte Gange kom til at gaa Eierne for nær i sin Bestræbelse efter at bringe Gaardene over i Brugernes Selvete, saa erkjendte man snart, at man havde overskredet Grændserne for Ret og Billighed, og forandrede de paagjældende Bestemmelser. De første to kongelige Resolutioner af 8de December 1784 (sfr. Rentekammer-Cirkulære af 21de s. M.) og 13de Juli 1785, hvorved Afgang aabnedes for Godseieren til at kunne afhænde Bøndergods fra Hovedgaarden, uden at den tabte sin Skattefrihed, indeholdt den Betingelse, at Afhændelsen skulde ske til Fæsteren og ikke til Andre. Dette var vel væsentlig, for at ikke den nye Kjøber i Genhold til Lovens 3—13—3 skulde kunne udfige Fæsteren for selv at bebo Gaarden. Da man havde borttryddet denne Allempe ved Forordningen af 16de Januar 1789, der ved en authentisk Fortolkning af 3—13—3 en Fortolkning, der vistnok hverken var doktrinal rigtig eller i Overensstemmelse med Regeringens egen Fremgangsmaade ved Krøngodsets Afhændelse i 1765—1774, — fastsatte, at samme ikke skal have Hensyn til andre Jordbrøttere end dem, der selv have overdraget Gaarden til Fæsteren, blev det ved allerhøieste Resolution af 9de Mai 1791 og 12te Marts 1800 tilladt, at de i Resolutionerne af 1784 og 1785 givne Bestemmelser ogsaa maatte finde Anvendelse i Tilfælde af, at Bøndergodset afhændedes til Andre end Fæstere, naar Bøndergodset var hensigtsmæssigt udskiftet og de nødvendige Udflytninger suldsførte, Hovretet afflaffet, og der var tillagt hver Husmand 3 à 4 Eder Land Middelfjord. Denne Udkomst til at bevare Sædegaardenes Skattefrihed og andre særlige Rettigheder blev siden ophævet ved kongelig Resolution af 23de Januar 1807 og vilde nu i alt Fald efter Hartkornsekspropriationsloven ingen Betydning have for Godseieren. Det nødvendige Supplement til Formyn-